

خط و نظام‌های نوشتاری در جهان اسلام

نوشته

حسن رضایی باغبیدی، آرزو نجفیان
علی تمیزال، محمد صالح شریف‌عسکری

نشرکتاب مرجع
تهران، ۱۳۹۱

نشرکت مرجع

وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری کتاب مرجع

خط و نظام‌های نوشتاری در جهان اسلام

حسن رضایی باغبیدی، آرزو نجفیان، علی تمیزال، محمد صالح شریف‌عسکری

مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام (۳۹)

دبیر مجموعه: مالک حسینی

همکار و مشاور: محمد جوهرچی

چاپ اول ۱۳۹۱

نسخه ۲۲۰۰

طراوت بر صفحه‌آرایی: رحیم اخباری

لیتوگرافی: هزاره

چاپ و صحافی: آریاک

شابک ۷-۴۳-۵۳۹۷-۶۰۰-۹۷۸

بست: ۲۲۰۰ ریال

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

این کتاب با استفاده از تسهیلات حمایتی معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر شده است.

دفتر مرکزی و فروشگاه کتاب مرجع: خیابان فلسطین، بالاتر از میدان فلسطین، شماره ۳۸۰.

تلفن و دورنگار ۰۲۱-۸۸۹۶۲۷۶۸-۸۸۹۶۴۳۰۳

واحد بخش: خیابان ولی‌عصر، نرسیده به خیابان فاطمی، خیابان شهید حمید صدر، شماره ۴۴.

تلفن و دورنگار ۰۲۱-۸۸۹۸۹۵۴۳-۴

www.ketabmarja.com

سرشناسه	رضایی، حسن، ۱۳۲۵ -
عنوان و نام پدیدآور	خط و نظام‌های نوشتاری در جهان اسلام / نوشته حسن رضایی باغبیدی ... [و دیگران]
مشخصات نشر	تهران: کتاب مرجع، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۱۶۸ ص.
فروست	مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام؛ ۳۹ / دبیر مجموعه مالک حسینی.
شابک	۷-۴۳-۵۳۹۷-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
موضوع	خط
موضوع	خط -- تاریخ
موضوع	خط -- زبان‌های سامی -- تاریخ
موضوع	خط -- ایران -- تاریخ
موضوع	خط -- هند -- تاریخ
موضوع	خط -- آسیای جنوب شرقی -- تاریخ
شناسه افزوده	ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. معاونت امور فرهنگی
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۰ خ ۶ ر ۲۱۱ P
رده‌بندی دیویی	۴۱۱/۰۹
شماره کتابشناسی ملی	۲۶۰۰۵۲۶

فهرست مطالب

- بخش یک: مباحث زبان شناختی / آرزو نجفیان ۱
- تاریخ پیدایش خط ۲
- صور ابتدایی خط: تصویر نگارها، اندیشه نگارها و واژه نگارها ۳
- خط میخی ۸
- خط هیر و گلیف ۹
- انواع خط الفبایی ۱۱
- الف) الفبای همخوانی ۱۱
- ب) الفبای واجی ۱۲
- ج) آبوگیدا ۱۲
- تاریخ تکامل و انتشار خطوط الفبایی ۱۴
- خط نشانه نگار ۱۵
- بخش دو: نظام های نوشتاری در زبان های سامی / محمد صالح شریف عسکری،
آرزو نجفیان ۱۷
- خط میخی و زبان های سامی شرقی ۱۹

۲۲	خط میخی و زبان سامی غربی اوگاریتی
۲۴	خطوط ابجدی سامی غربی
۲۴	خط کنعانی یا سینایی آغازین و خط فنیقی
۲۷	خطوط عبری کهن و عبری نو
۳۰	خط ابجدی آرامی
۳۱	خط سریانی
۳۳	خط نبطی
۳۵	خطوط پالمیری (تدمری)، هتره‌ای و مندایی
۳۸	خط عربی
۴۰	خط عربی در صدر اسلام
۴۱	خطوط سامی غربی جنوبی
۴۵	بخش سه: نظام‌های نوشتاری در ایران / حسن رضایی باغ‌بیدی
۶۹	بخش چهار: نظام‌های نوشتاری در هند / حسن رضایی باغ‌بیدی
۸۳	بخش پنج: نظام‌های نوشتاری در زبان‌های ترکی / علی تمیزال
۹۹	بخش شش: نظام‌های نوشتاری در آسیای جنوب شرقی / آرزو نجفیان
۱۰۴	تحول تاریخی برخی از مهم‌ترین خطوط آسیای جنوب شرقی
۱۰۹	خطوط معاصر آسیای جنوب شرقی
۱۱۳	پی‌نوشت‌ها و منابع
۱۴۱	نمایه
۱۵۷	نشانه‌ها و اختصارات

خط، یا نظام نوشتاری در فرهنگ و تمدن اسلامی جایگاه ویژه‌ای داشته و برخی خطوط در همین تمدن بسط و تحول و تکامل یافته‌اند. در این کتاب با نظر به مباحث تاریخی و زبان‌شناختی، گستره و انواع خط در جهان اسلام مورد بررسی قرار می‌گیرد.

شکل دایرةالمعارفی مقاله‌های مندرج در کتاب حاضر پیش‌تر در دانشنامه جهان اسلام (جلد ۱۵، تهران ۱۳۹۰) چاپ شده است. آماده‌سازی علمی، ویرایش زبانی و استادی آن مقاله‌ها به‌ویژه مرهون زحمات گروه زبان و ادبیات نیز بخش‌های ویرایش و کتابشناسی بنیاد دایرةالمعارف اسلامی بوده است؛ تلاش آنها سزاوار سپاسگزاری بسیار است. یاری و هم‌فکری خانم دکتر آرزو نجفیان نیز که در پدیدآمدن اثر حاضر بسیار مؤثر بوده درخور تشکر فراوان است. همچنین همب آقای سیدناصر موسوی جزایری، مدیرعامل مؤسسه کتاب مرجع، و همکاران ایشان، به‌خصوص خانم معصومه خرمن‌دار و آقای علی لبافی، در انتشار مجموعه کتابخانه دانشنامه جهان اسلام، شایسته تقدیر فراوان است.